

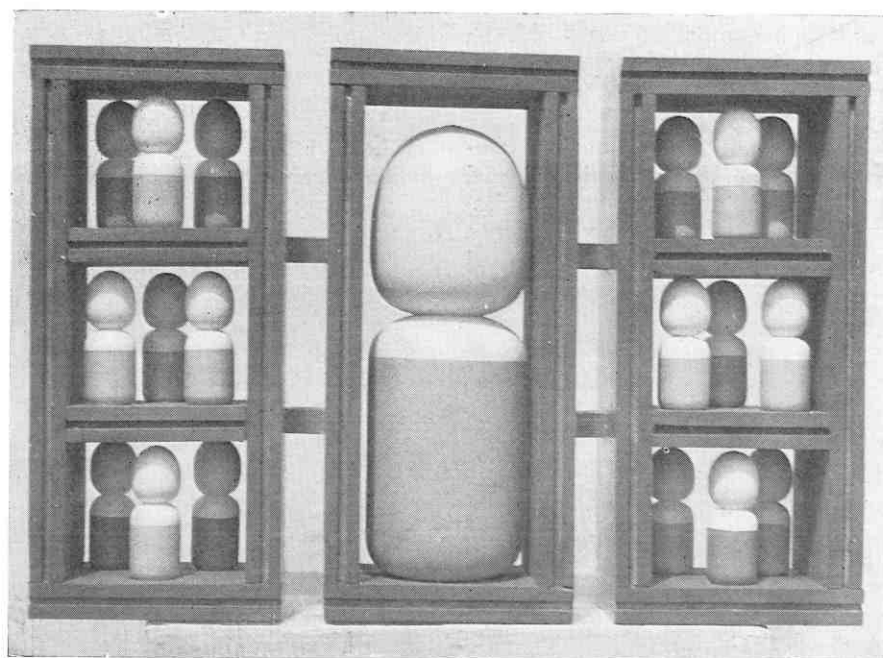
127

vasko lipovac

umjetnički salon
split

27. 12. 1971—27. 1. 1972.

duško kečkemet

Iako je prije godinu dana priredio samostalnu izložbu u zagrebačkom »Forumu«, predstavlja se Vasko Lipovac publici grada u kojemu djeluje posve novim djelima, što svjedoči o njegovoj živoj stvaralačkoj aktivnosti. Tri dvorane splitskog Umjetničkog salona ispunjene su šarenim, plastičnim skulpturama u drvetu i grafikama.

Ima nešto od ugođaja onih cirkusa i sajamskih šatora iz našega djetinjstva u cijelom tom veselom i ujedno tužnom ambijentu. Naivna dječja razigranost, na granici vještine, akrobacije i slučaja s jedne strane, a poezije, tuge i tragike s druge, osnovna je značajka Lipovčeva stvaranja.

Te dvije suprotnosti, sretno asimilirane u neodvojivu cjelinu, povezuju autora i sa suvremenim plastičnim kretanjima univerzalne umjetnosti i s lokalnim tradicijama njegova zavičaja.

Njegovo je slikarstvo počelo lirskim ugođajima Boke, zaboravljenih luka i kapetanskih kuća u sjeni

planinâ, među pozlaćenim ikonama i u srebru kucanim zavjetnim pločicama ili jedrenjacima u olujama, na sentimentalno uzburkanim valovima. Ta tradicijska i osjećajna nota diskretna je, ali prisutna i na najjednostavnijim volumenima i u najjednostavnijim kompozicijama.

Drugo ishodište bili su euklidovski čisti volumeni i oblici. On gradi slike i skulpture (i slikane skulpture i slike od skulptura) od elementarnih volumena i boja, kao što djeca slažu kućice i životinje od obojenih kockica, kugala i štapića. To su kugle, valjci, a oni odmah asociiraju igru čunjeva i kugala ili ljudske ili životinjske figure.

Lipovac ponavlja svoje likove, jer kugla ne može biti drugo nego kugla. Čak i likove ljudi ili ptica. On ponavlja i nekoliko njihovih temeljnih boja: osobito zelenu i crvenu, a zatim modru i žutu. Likovni izražaj i svoj stil postiže kompozicijom tih volumena i tih boja: više kontekstom nego njima samima. Ritmom ponavljanja određenih figura,

njihovim postavljanjem u prostor, čak i njihovim gibanjem u prostoru. Vidljiva je tako autorova opsesija vrtuljkom i likom koji održava ravnotežu u prostoru. To mogu u prvi mah biti dječja igračka sa čunovima, vrtuljak ili akrobat — ali pod tim sitnim varkama kriju se i simboli okretanja života, igre života, protjecanja života, kao i teškoće održavanja čovjekove ravnoteže u životu, u svijetu što ga okružuje.

To je dječji svijet igračaka sukobljen sa stvarnošću atomskog doba. Jer postoje ptice; njihov ritam stvar čak dojam cvrkuta; postoje stari ratnici pod oklopima; postoje mornari i jedrenjaci i žene koje ih u zavičajnim lukama čekaju; postoje sjećanja na stare ikone, potamnjele obiteljske portrete i minijature prošloga stoljeća, na mladenke u čip-pastim haljinama i velovima — ali je tu ujedno neka sterilna suvremena urbanizirana i tehnicizirana atmosfera, atmosfera, opredmećenih osjećaja, poezije izražene brojevima i oblikovane u geometrijske volumene.

Ima jedna kompozicija među Lipovčevim radovima simbolična za čitav taj pogled na svijet: patka na glavi čovjeka. Ali ima i druga, koja ga veže s tlom, s tradicijom, s osjećajnošću i koja pomaže da njegovi akrobati ne izgube ravnotežu: jedrenjak u rukama mornara. Između te dvije kompozicije kreće se cijeli taj živi i šareni Lipovčev svijet volumena, boja i gibanja.

Mnoge kompozicije skulptura samim oblicima lutaka i kućica u kojima su zatvorene asociraju bajke što se odvijaju na dječjim pozornicama, u marionetskim kazalištima. To je slikar (ili kipar) Lipovac iskoristio u velikoj dekorativnoj kompoziciji u volumenu za jedan korčulanski ugostiteljski enterijer, a na temu putovanja Korčulanina Marka Pola. Volumeni i boje dobili su u tom djelu novu dimenziju: vrijeme, vrijeme pričanja bajki. Teško da bi ijedan drugi stil stvaranja mogao dočarati djetinjski naivan svijet dalekoga Orijenta. Kugle, valjci, stošci u kockastim kutijama — poglavljima pričanja — živih boja, a pred zlatnom pozadinom, asociraju spori ritam priča i zvonke zvukove istočnjačkih instrumenata.

Skulpture su Vaska Lipovca od drva, od plemenitog materijala, ali da su i od plastične mase, jednako bi bile humanizirane, jednako poetizirane. U tome i jest tajna njegova stvaranja.

Izloženi Lipovčevi polikromni lino-rezi u osnovi su isto što i drvene skulpture. Skulpture su pojednostavnjene do sličice, a slike su oblikovane u volumene. Razlike između slikarstva i kiparstva ovdje zapravo i nema.

dada 1916–1966

muzej savremene umetnosti
beograd
studeni—prosinac 1971.

ješa denegri

Povijesni doprinos određene umjetničke pojave ne može se više ocjenjivati parametrima koji vrijede isključivo unutar koordinata izoliranih estetskih sistema, nego se to vrednovanje danas može adekvatno obaviti postupkom što preciznijeg sagledavanja mjesta i funkcije te pojave u širokoj skali općih kulturnih i društvenih kretanja. Jer, kao što je pokazao G. C. Argan, povijest umjetnosti neodvojiva je od povijesti ideja, a dosljedno tom gledištu, pojedinačna umjetnička djela ne mogu nastati kao metafizičke i metahistorijske jedinice nego samo kao specifični tumači i prenosioci onih misaonih struktura koje svojom prisutnošću obilježavaju svu složenost duhovne atmosfere konkretnog povijesnog vremena. I što su prijedlozi tih umjetničkih fenomena u aktiviranju općeg socijalnog i kulturnog konteksta radikalniji, i što je snaga njihova pritiska u pravcu rastvaranja postojećih i predviđanja budućih duhovnih situacija efikasnija i dalekosežnija, to je i njihova kreativna komponenta izvornija, njihova povezanost sa životom neposrednija i dublja, a njihova povijesna perspektiva sigurnija i trajnija. Umjetničko djelovanje postavlja se, sagledano u tom svjetlu, kao permanentno problemsko djelovanje u smjeru krajnjeg zaostřavanja pitanja o samoj prirodi umjetnosti kao posebne mogućnosti ljudskog postojanja, pitanja koje nikada ne vodi konačnom rješenju i koje se upravo zbog toga svaki put